

Josep M. Puig Salellas

En l'inici d'aquest cicle organitzat en ocasió del centenari de l'Institut d'Estudis Catalans, se m'ha assignat, i és un honor que agraeixo, la glosa de la figura d'Enric Prat de la Riba, present, i certament que de manera decisiva, en la seva fundació. Però present també en el punt de partida d'un procés de recuperació institucional en el qual s'insereix sens dubte el nou Estatut de Catalunya.

Com és prou sabut, Prat presidia la Diputació de Barcelona quan aquesta, el 18 de juny de 1907, pren l'acord al respecte: "es crea --diu el text-- un centre d'estudis que s'anomenarà Institut d'Estudis Catalans i tindrà per objecte la superior investigació científica de tots els elements de la cultura catalana". L'estil és sobri i hom té una sensació ben allunyada de tot allò que serien --i és evident que l'ocasió era temptadora-- les consideracions solemnes.

Les raons de l'esdeveniment, en canvi, semblen gairebé empíriques. i, simplement, hom ens diu que "els nostres arxius, renomats a tot Europa per les moltes riqueses que hi ha i que desconeixem, exigeixen investigacions autoritzades; els nostres autors clàssics, quasi inèdits completament, demanen comentaris, crítiques i comparacions, com permeten els coneixements moderns. Tenim --segueix el text-- èpoques de la nostra història completament desconeguts, com les temptatives de reforma i renaiement de Catalunya, i hi ha autors dels quals ningú no s'ocupa, com són els de la nostra cultura llatina eclesiàstica dels temps romànics".

Certament, d'entrada, en les primeres ratlles del text, s'ha situat l'esdeveniment en el marc històric, fins i tot polític, que li correspon i, més concretament, en el marc de "la Renaixença de Catalunya i el públic reconeixement de la seva personalitat". Sobre aquesta base, doncs, en una afirmació de responsabilitat política, hom estima que "seriem culpables davant no sols de Catalunya, sinó de totes les nacions, si no féssim el que depèn de nosaltres per a la major intensitat d'aquesta cultura, facilitant-li els mitjans possibles".

I la cita d'aquell marc històric em dona peu a una consideració introductòria de la meva intervenció; és a dir, no crec que, ara i aquí, jo hagi de fer la glosa de la figura de Prat de la Riba, que ha estat prou estudiada darrerament, i de manera gairebé exhaustiva, per persones de gran competència (1). Sí que, en canvi, m'agradaria situar-la precisament en el marc d'aquell procés de reconeixement polític i, més exactament, en el seu impuls inicial. Per tant, en el punt de partida del procés de recuperació institucional de Catalunya.

És, doncs, el que intentaré de fer.

Crec que molts de vostès estaran d'acord amb mi si afirmo que Enric Prat de la Riba, evidentment que des de la Mancomunitat, per tant, en un marc d'abast general, fou l'home clau en l'inici d'aquest procés. Un procés difícil, dues vegades interromput de manera violenta, que acaba de tenir una nova fita, molt important, amb l'Estatut del 2006

La creació de la Mancomunitat té lloc en el si d'una normativa estatal d'elaboració certament complicada, i és natural que ho fos, perquè, en definitiva, representava la primera fractura en el sistema provincial inspirat en l'uniformisme de la Constitució de 1812, dissenyat, a imitació dels departaments francesos, per Javier de Burgos, uns anys després, en el decret de 30 de novembre del 1833. La referència per a aquella creació és el decret reial sobre Mancomunitats provincials de 18 de desembre de 1913, que, de fet, recollia els plantejaments del projecte de llei dit també de Mancomunitats provincials, de l'any anterior,

Un text que no havia pogut arribar a bon port per l'assassinat, precisament el 1812, del seu impulsor, el llavors president del govern José Canalejas, i l'entrada com a successor seu d'un personatge com el comte de Romanones., text que, al seu torn, tenia el seu referent en el projecte de llei sobre Administració local de 1907, impulsat per Antonio Maura.

Es tracta d'un any, el 1907, que havia significat un tombant decisiu, perquè fou precisament aleshores quan, a Catalunya, havia tingut lloc un esdeveniment que havia de dinamitzar la reivindicació política: la Solidaritat Catalana, un impuls unitari, però efímer malauradament, sorgit l'any abans, per tant, el 1906, com a reacció al que aleshores encara era només el projecte de llei anomenat de Jurisdiccions, i que obtindrà un triomf notori en les eleccions provincials que tenen lloc el 10 de març d'aquell 1907.

Però cal relativitzar les coses; és a dir, aquella gent sabia que calia tocar de peus a terra i, com que el marc estatal era el que era --en definitiva, aquella concepció unitària de l'Estat, que es mantenia intacta--, s'havia de fer política real i, per tant, possibilista. S'havia de deixar de banda, doncs, els plantejaments d'arrel confederal fets alguns abans, concretament el 1892, en les Bases de Manresa --o, més exactament, "Les Bases per a la Constitució Regional de Catalunya, un text que, en bona mesura, havien estat obra del mateix Prat-- i situar la reivindicació en el marc de les oportunitats reals que oferia el sistema. I la referència ens la dona el mateix Programa del Tívoli, acte emblemàtic de la Solidaritat, llegit el 14 d'abril de 1907, en el qual la intervenció del líder de la Lliga és determinant.

Es reclamava, en efecte, que "les funcions d'ensenyança, beneficència i obres públiques han de ser confiades a organismes regionals representatius de la personalitat de les regions, amb possessió de mitjans propis per a exercitar-les". Per tant, complementàriament, calia determinar de manera clara allò què havia de ser la hisenda de l'Estat, la de la Regió i la del Municipi; però hom afegia que "hi ha a més, a Catalunya, igual que a d'altres regions espanyoles, un règim civil especial, que, amb el seu esperit de llibertat, ha contribuït a generar les presents energies col·lectives" i, per tant, a manca d'una competència legislativa directa, hom indicava que calia "donar als organismes regionals la facultat de preparar i proposar al Poder legislatiu de l'Estat la seva renovació".

Amb exclusió d'aquest darrer aspecte, serà el marc competencial que assolirà la Mancomunitat, segons l'article 2 del seu Estatut. Per tant, l'abast era administratiu només; en definitiva, el que havia previst el mateix decret reial de 1913, que, en la seva exposició de motius, explicava que "motivo de constante preocupación de los gobiernos y de porfiada controversia entre los partidos viene siendo, desde hace largos años, el magno y difícil poro problema de la descentralización administrativa".

Amb aquest punt de partida, hom indicava més endavant que "uno de aquellos importantes extremos en que parece felizmente conseguida la unidad de criterio entre los hombres de gobierno de las distintas significaciones, es el que se refiere a la conveniencia de autorizar asociación o mancomunidad de Ayuntamientos y Diputaciones provinciales", però amb una clara puntualització: "con fines exclusivanment adminuistrativos"

No cal dir que tot això quedava lluny del el pensament polític de Prat, que el 1910 havia publicat "La nacionalitat catalana", on, en la seva referència a les relacions de la Nació amb l'Estat --per tant, afegeixo jo, de Catalunya amb Espanya--, es constata "la tendència de cada Nació a tenir un Estat propi que tradueixi el seu criteri, el seu sentiment, la seva voluntat col·lectiva" i, per tant, segueix, "la anormalitat morbosa de viure subjecte a l'Estat organitzat, inspirat, dirigit per una altra Nació"

. Per concloure afirmant "el dret de cada Nació a constituir-se en Estat" (2).

En qualsevol cas, l'acord entre les quatre Diputacions catalanes, que, segons el llarguíssim article 1 del decret reial de 1913, havia de ser el punt de partida del procés constitutiu, té lloc al palau de la Generalitat el 9 de gener del 1914, i rep la preceptiva aprovació en un altre decret reial, aquest de 26 de març següent. Amb la qual cosa, per modest que fos el marc assolit, érem --ara ho sabem-- en l'inici o, si voleu, s'havia plantat la primera fita, del procés de recuperació institucional de Catalunya.

La segona haurà d'esperar divuit anys, perquè, en l'interval, fracassarà a Madrid el Projecte d'Estatut que, ara ja en el marc de l'autonomia política, per tant, més enllà del fet administratiu només, havia aprovat l'Assemblea d'aquesta el 22 de gener de 1919.

Però aleshores Enric Prat de la Riba ja era mort i, d'altra banda, ben aviat, entre aquest fracàs i l'entrada en vigor de l'Estatut de 1932, el procés experimentarà la primera fractura amb la primera Dictadura militar del segle XX, que, en el seu Estatut provincial de 20 de març de 1923, disposició transitòria cinquena, suprimeix la institució i, per tant, retorna Catalunya al punt de partida.

- II -

Del catalanisme al nacionalisme.

La segona fita del procés de recuperació institucional és, evidentment, proclamada la Segona República, el ja citat Estatut de 1932, que, des del

meu punt de vista, és, a més, la referència formal del canvi que s'havia produït en el mapa polític de Catalunya.

És a dir, sempre he pensat que el fracàs del Projecte d'Estatut de 1919 -defensat brillantment a les Corts espanyoles per un Francesc Cambó en la seva plenitud, però amb molt dures intervencions en contra dels partits espanyols, amb Antonio Maura i Niceto Alcalà Zamora en primera fila-- marca l'inici del declivi de la Lliga, que aleshores ja no es deia Regionalista, sinó Catalanista.

Però, a més, com acabem de veure, passats només quatre anys, aquell fracàs serà seguit per la supressió de la Mancomunitat, amb la consegüent pèrdua de poder polític que això significava per a aquell partit. El fet, d'altra banda, tenia lloc en un moment de dura agitació social a Barcelona, que no hi ha dubte que havia introduït la perplexitat en un sector important de la ciutadania i, en aquesta dinàmica, sembla evident que un sector del catalanisme no havia vist amb mals ulls el cop d'estat.

És normal, doncs, que, al final, un cop tancat el parèntesi dictatorial, fos un altre concepte reivindicatiu, el nacionalisme, el que s'obrís pas i, com a referència, hom parlava ja del dret a l'autodeterminació. Tot sota l'impuls d'un partit d'esquerres, independentista, sorgit de manera gairebé improvisada, de cara a les eleccions municipals del 12 d'abril del 1931. Com he escrit en un altre lloc (3), des del meu punt de vista, allò que caracteritza el nacionalisme i, a casa nostra, el diferencial del catalanisme, és precisament l'afirmació del dret de Catalunya a l'autodeterminació i, per tant, el plantejament obert de la independència com una de les opcions possibles.

Certament, la idea nacionalista havia estat en el moll de l'os del pensament de Prat de la Riba, que, també a "La nacionalitat catalana", afirma de manera nítida el dret de cada nació --i per a ell Catalunya ho era--, a constituir-se en Estat. (4). I és que, segueix, "sent la nacionalitat una unitat de cultura, una ànima col·lectiva, amb un sentit, un pensar, i un voler propis, cada nacionalitat ha de tenir la facultat d'acomodar la seva conducta col·lectiva, això és, la seva política, al seu sentiment de les coses, al seu seny, al seu franc voler". Per tant, conclou, "cada nacionalitat ha de tenir el seu Estat" (5).

Però, situats ja en el cas concret de Catalunya i, no ho oblidem, en l'any 1910, Prat no podia plantejar obertament la independència, malgrat la insistència seva, però a l'hora de fer teoria, en què "l'aspiració d'un poble a tenir política pròpia, a tenir un Estat seu, és la fórmula política del nacionalisme" (6). I és que les circumstàncies --en definitiva, la política real del moment-- manaven i, per tant, al final, la proposta teòrica serà una altra i, concretament, "un Estat català, en unió federativa amb els Estats de les altres nacionalitats d'Espanya" (7).

D'altra banda, serà només després de la Primera Guerra Mundial que el dret a l'autodeterminació assoleixi gran actualitat. I és que, per bé que amb paraules indirectes, havia rebut la seva consagració en el quart dels catorze punts que el 18 de gener del 1918 havia presentat el president americà Thomas Woodrow Wilson, en afirmar que "totes les aspiracions nacionals ben definides haurien de rebre la satisfacció més completa que pugui ser atorgada".

Serà el punt de partida teòric de la sèrie de proclamacions d'independència que, fragmentant l'Imperi austro-hongarès i més enllà, tenen lloc a Europa un cop acabat aquell esdeveniment bèl·lic. I no tinc el menor dubte que devia estar en el pensament de Francesc Macià quan, el 14 d'abril del 1931, des del balcó del Palau de la Generalitat, proclama la República catalana, per bé que en el sí d'un estat federal. No cal dir que una república només imaginada pel personatge.

Perquè ja en l'Estatut de Núria del mateix any 31, per tant, en el projecte presentat a les Corts espanyoles des de Catalunya, es farà un plantejament molt més contingut i, si bé en les primeres paraules del preàmbul hom afirma que "la Diputació provisional de la Generalitat de Catalunya, en la redacció del projecte únic d'Estatut, ha partit del dret que té Catalunya, com a poble, a l'autodeterminació", al final, no gaire lluny per cert del pensament que hem vist de Prat de la Riba i com en un desideratum, es manifestava simplement que "Catalunya vol que l'Estat espanyol s'estructuri d'una manera que fes possible la federació entre tots els pobles hispànics".

Però fins i tot aquest plantejament matisat resultarà excessiu i, si en el primer paràgraf de l'article 1 del text de Núria s'afirmava que "Catalunya és un Estat autònom dins la República espanyola", a l'hora de la veritat, , segons l'article 1 de l'Estatut d'Autonomia de 9 de setembre del 1932, simplement, hom estableix que "Catalunya es constitueix en regió autònoma dins de l'Estat espanyol, d'acord amb la Constitució de la República".

Que, evidentment, era el text, aprovat en l'interval i que havia de marcar la pauta. Per tant, la referència a tenir en compte era el seu article 8, segons el qual, "el Estado español, dentro de sus límites irreductibles de su territorio actual --avis indirecte, per tant, a qualsevol intent secessionista--, estará integrado por Municipios mancomunados en Provinvias y por las regiones que se constituyan en régimen de autonomía".

El cas és, però, que, tot i les limitacions, per primer cop des del 1714, s'havia assolit l'autonomia política. Però serà una autonomia difícil; de facto, s'interromprà per l'actitud irresponsable de Lluís Companys el 6 d'octubre del 1934, que durà el Govern de la Generalitat a la presó i, un cop recuperada després de les eleccions del 16 de febrer del 1938, es manifestarà impotent per frenar el terror anarquista que viu el país després del cop d'estat del 18 de juliol següent. Per tancar-se definitivament, un cop acabada la Guerra Civil, amb la segona dictadura militar del segle XX.

Són les lleis franquistes de 5 d'abril del 1938 i de 8 de setembre del 1939, aquesta última, amb l'al·legació, com en el Decret de Nova Planta, del dret de conquesta i el retorn exprés, per segon vegada, de la demarcació provincial.

Per tant, . caldrà esperar quaranta anys, que no són pocs, per a l'establiment, amb l'Estatut del 1979, de la tercera fita del procés. Però ara m'agradaria obrir un parèntesi en aquesta exposició, si voleu lineal i en perspectiva fonamentalment catalana, dels esdeveniments polítics d'aquestes primeres dècades del segle XX.

Em penso que tots estarem d'acord també en què, en el si d'un estat preexistent, i més un estat netament unitari, un moviment polític com el catalanisme no sorgeix de manera espontània, gratuïta. I el cas de Catalunya és paradigmàtic; és a dir, després de l'atonía política --que no econòmica-- que el país viu durant el segle XVIII, en el segle següent es produeixen dos fets cabdals que ho remouran tot: d'una banda, el retrobament cultural, que dona lloc a la Renaixença i al descobriment d'una identitat, precisament cultural, digna i, de l'altra, l'increment del progrés econòmic, que a remolc de la Revolució Industrial iniciada a Anglaterra ja en el segle XVIII, ve impulsat per la industrialització i, de manera especial, pel desenvolupament notable de la indústria tèxtil.

Dues dinàmiques que s'ignoren inicialment, però que, de fet, treballen paral·lelament. I, en aquest sentit, sempre m'ha agradat cridar l'atenció sobre el fet que, si l'any 1833 Bonaventura Carles Aribau escriu la seva "Oda a la Pàtria", que, amb evident simplificació, sol presentar-se com a referència emblemàtica de l'inici d'aquell moviment cultural, l'any abans, per tant, el 1832, la societat Bonaplata, Vilaregut, Rull i Cia. havia importat la primera màquina de vapor, el gran descobriment fet el segle anterior a Anglaterra, en l'inici de la revolució industrial, per James Watt i que, amb el seu estalvi de mà d'obra, era sens dubte un avenç tecnològic de primer nivell per a la indústria tèxtil, però també més enllà.

És natural, doncs, que aquesta coincidència en el temps de dos fets a primera vista tan distants acabés establint la inevitable confluència útil i, per tant, acabés projectant-se sobre la vida política catalana, i la referència eloqüent al respecte és la llista de les personalitats que, el 1888, firmen el Missatge a la Reina Regent. Però és que, d'altra banda, en la seva concepció uniforme de l'estat, des del nacionalisme espanyol, ja s'havien produït aleshores dues agressions especialment sensibles.

D'una banda, hom sistematitzava i, per tant, feia més potent, la dinàmica d'imposició de la llengua castellana en àmbits tan sensibles com el de l'ensenyament --la llei d'Instrucció pública de 8 de setembre del 1857, més coneguda per llei Moyano-- o el de l'activitat jurídic, des de la llei orgànica del Notariat, de 28 de maig del 1862, a la d'Enjudiciament civil, de 3 de febrer del 1881, passant per la del Registre civil, de 17 de juny del 1870.

De l'altra, en l'eufòria codificadora desencadenada a Europa pel miratge del Codi civil de Napoleó, recollint el precepte de l'article 278 de la Constitució del 1812, el dret civil havia de ser únic a Espanya, a partir, naturalment, del dret civil de Castella. I serà precisament la reacció a aquest segon fet i, més concretament, al projecte de Codi Civil del 1851, allò que donarà l'impuls decisiu per a que el moviment catalanista baixi decididament a l'arena política.

És, en efecte, el moment en què es fan públics els tres documents més significatius de finals de segle; és a dir, en primer lloc, el Memorial de Greuges de 1885; seguidament, aquell Missatge a la Reina Regent, redactat només tres anys després, i les Bases de Manresa de 1892, que

configuraven una proposta política concreta, articulada, que, en una síntesi del pensament polític dominant i com si l'objectiu fos apartar-se de la crisi generada a Espanya per la pèrdua de les colònies, proposava, com he dit, un disseny pràcticament confederal de l'estat. I, al final, passant de la retòrica a la pràctica, l'any 1901 es funda la Lliga Regionalista.

Però ja hem vist els inconvenients que les diferents forces polítiques espanyoles aniran aixecant a qualsevol intent de recuperació institucional. Fins que té lloc l'adveniment de la Segona República i, en un nivell destacat, fins l'aparició en l'escena política espanyola de la controvertida figura de Manuel Azaña

Es la primera fractura important en els plantejaments unitaris del nacionalisme espanyol i l'enfrontament amb la posició tradicional serà inevitable quan les Corts espanyoles reben el projecte d'Estatut de Catalunya.

La referència eloqüent, fins i tot des d'un punt de vista formal, la tenim en el debat que Azaña, aleshores cap del govern, manté amb José Ortega y Gasset, en certa manera, el màxim guardià de les essències, amb la seva visió gairebé apocalíptica de la situació de Catalunya, de la qual lamenta "su terrible destino, que arrastra angustioso a lo largo de toda su historia", que qualifica ni més ni menys que de "quejido casi incesante, porque la evolución universal, salvo breves períodos de depresión, consiste en un gigantesco movimiento e impulso hacia uniones cada vez mayores".

Naturalment, la posició dialèctica de Manuel Azaña havia de ser la contrària i, segons ell, d'allò que es tractava era de "conjuguar la aspiración particularista o el sentimiento o la voluntad autonomista de Cataluña con los intereses o los fines permanentes de España dentro del Estado organizado por la República" (8).

I l'Estatut tirarà endavant. Després, si llegim les duríssimes paraules que, en "La velada en Benicarló", la seva darrera obra, el polític dedica a l'actuació del Govern de la Generalitat durant la Guerra Civil (9), qui sap si acabà penedint-se'n; però això seria l'anècdota; en perspectiva històrica, allò que importa és que el protagonisme d'Azaña fou decisiu i, d'altra banda, tornant al seu duríssim diàleg amb Ortega y Gasset, aquell era un enfrontament que tornem a veure ara, en els nostres dies.

Però amb una particularitat, i és que --almenys així ho crec--, en aquest canvi de segle, s'ha donat a Catalunya un notable pas endavant en la dinàmica política que estem examinant,

És a dir, ara ja no és només des del catalanisme, diguem-ne, històric que hom defensa l'increment de l'autogovern. I és que, al capdavant, com deia Prat de la Riba, "l'aspiració d'un poble a tenir política pròpia, a tenir un Estat seu, és la fórmula política del nacionalisme" (10), en el benentès que, en el pensament de Prat, aquí, el terme estat ha de ser relativitzat.

Hauran de permetre que em repeteixi, però és que, quan hom tracta d'una qüestió com la que ens ocupa, hi ha aspectes conceptuals i, en aquests, no hi ha una segona dialèctica.

Com he escrit en un altre lloc (11), enfront de les noves tendències centralitzadores que vèiem pel món, impulsades en alguna mesura per la globalització --les empreses transnacionals prefereixen entendre's amb pocs interlocutors--, hom constata l'existència també d'un moviment en sentit contrari, que, des del meu punt de vista, com s'està notant ja a Europa, ha d'acabar erosionant la centralitat de les estructures polítiques a l'ús. La base està en el progrés cultural dels ciutadans i, en el marc d'aquest, en la voluntat imparable d'assolir nivells més alts de benestar.

Malgrat allò que es pugui dir en alguna expansió epidèrmica, si mirem enrere, el progrés del nivell cultural de la societat és evident i, tot i les mancances que es vulgui atribuir al sistema, la referència la tenim en el notable increment dels alumnes que van avui a la universitat i en el seu origen social, de forma que hom pot parlar de manera franca de democràtizació del coneixement. D'altra banda --i el detall no és negligible--, es tracta d'un progrés que ve estimulat per l'existència d'una informació generalitzada, proporcionada per uns mitjans de comunicació, internet inclòs, que són cada cop més potents.

I, al final, es produeix inevitablement un increment del sentit crític del ciutadà, que, si ens situem ja en el marc estricte de la gestió política, cada cop entén menys que no hagin de ser les institucions més pròximes físicament, sinó unes altres situades a 600 quilòmetres de distància, les que hagin d'avaluar i resoldre uns problemes que, per tal com són les de l'àmbit territorial en el qual es viu, les més properes coneixen millor.

No cal dir que estem parlant d'àmbits que ja fa temps que són de gran transcendència social i que, per tant, neguitegen al ciutadà que es formula aquella pregunta. Com ara l'ensenyament o la sanitat, però també aspectes nous, com el de l'atenció a la gent gran --que acaba vivint sola-- o, ja en un marc molt més material, però de gran impacte en l'economia de qualsevol país, el de les infraestructures. Per no parlar de la recerca, motor de qualsevol progrés o d'una qüestió prou diferent, però de gran actualitat, i particularment a Catalunya, com és la immigració. I no hi ha dubte que podríem continuar.

Com és natural, tot això acaba generant la corresponent dinàmica reivindicativa en qualsevol ciutadà, sigui o no nacionalista. Però, a més, de l'altre cantó de la relació electoral, estimula els polítics, que saben que, per assolir la reelecció, han d'estar en condicions de donar resposta a les demandes dels ciutadans, i això vol dir més competències i més recursos. I la referència la tenim ben a l'abast en la diguem-ne, conversió --certament que interessada i potser amb la boca petita-- del Partit dels Socialistes de Catalunya, al catalanisme.

El fet és especialment significatiu perquè té lloc quan és evident que la major part dels llocs de direcció del PSC ja no estan en les mans de les elites universitàries d'origen autòcton que marcarien la pauta, fins fa quatre dies, quan va sorgir el partit, mentre la massa immigrada dipositava dòcilment el vot útil a les urnes, són, en canvi, els fills d'aquests immigrants de la segona meitat del segle XX que, en bona mesura

en l'exercici de la política municipal, han comprès que no hi havia futur, precisament polític, si aquí, a Catalunya, no es disposava de més poder.

El procés ha estat llarg, però no hi ha dubte que el primer exponent formal, fins i tot solemne, d'aquest fet, l'hem tingut amb l'aprovació per tots els partits de radicació catalana i, per tant, pel PSC, del Projecte d'Estatut de 30 de setembre del 2005.

I, dit això, podem entrar ja en l'examen dels que, a parer meu, ara com ara --per tant, amb el gran interrogant de l'actitud que pugui adoptar el Tribunal Constitucional en els diferents recursos plantejats--, són els trets fonamentals del nou text estatutari. Que, en qualsevol cas, restarien com una referència que ja no es podrà ometre.

- V -

La recerca d'un marc de relació especial amb l'Estat

Des del meu punt de vista, el tret central del nou Estatut és la plasmació en el seu text d'allò que podríem denominar una voluntat sòlida d'autogovern, que es concreta fonamentalment en la recerca d'un marc de relació especial amb l'Estat.

És a dir, ara, al revés d'allò que va succeir amb els de 1932 i de 1979, l'afirmada voluntat d'autogovern no és ara una expressió en certa manera sobreentesa, diríem que gairebé imposada, per la mateixa raó de ser d'una norma que es deia estatut d'autonomia. I és explicable que fos així perquè, des de feia gairebé dos segles, no hi havia al darrere una experiència política, precisament de govern, que donés un fonament més viu a l'afirmació.

Ara, en canvi, aquesta experiència sí que existeix. I és que, al cap de més d'un quart de segle d'exercici efectiu, molt o poc, de l'autogovern assolit el 1979, la part d'aquesta societat interessada pel bon regiment de la cosa pública --per tant, no només els polítics en actiu-- ha comprès la importància que té l'autonomia política, i com més ampla millor, per al progrés social i econòmic del país i, per tant, en el revers, els inconvenients que suposen les seves mancances.

En definitiva, com n'és de negatiu que les grans decisions --i les que no ho són tant-- no es puguin prendre precisament aquí, i, en canvi, hagin de dependre d'un poder que, físicament, queda lluny i que, històricament, ha estat sempre hostil a Catalunya. I és que, des de 1979, hem pogut constatar abastament com les institucions estatals --per tant, les Corts Generals i el govern central, sense excloure el Consell General del Poder Judicial i, com a peça clau, el Tribunal Constitucional-- actuaven amb una manca evident de lleialtat constitucional envers el marc autonòmic que, en una lectura neutra dels textos, es deduïa de la Constitució i de l'Estatut del 79.

És a dir. deixant de banda les evidents imprecisions del text de 1978 --que hi són--, restava prou clara al seu article 2, que l'Estat estava integrat per comunitats autònomes amb entitat nacional --les anomenades nacionalitats-- i per d'altres que eren qualificades només de regions. I, si hom havia de donar a aquesta dualitat de subjectes polítics algun sentit --i era lògic que així fos--, més enllà del fet retòric, la

terminologia diversa de l'article 2 havia de tenir la seva conseqüència en els continguts, polítics precisament, de cada una de les dues autonomies.

Fer que encaixava perfectament amb el doble disseny autonòmic que presentava el títol VIII, el qual, al costat de l'autonomia només administrativa de l'article 148, presentava, introduïda a darrera hora, la política de l'article 152, que, al revés d'aquell, sí que parla de Govern, d'Assemblea Legislativa i de Tribunal Superior.

Per tant, en aquella lectura neutra dels textos, tot semblava apuntar fonamentalment en la direcció de Catalunya i del País Basc, en allò que podia ser un intent de resoldre l'encaix d'aquells dos territoris en el mapa general de l'Estat. Però, com vostès saben prou bé, i no els avorriré ara amb referències jurídiques concretes, res d'això ha succeït i, al final, des d'aquells òrgans del poder central hom optà per la generalització de l'autonomia política, amb, en el revers, dues conseqüències gairebé inevitables: el manteniment d'un fort poder central com a element de cohesió de disset autonomies i la consegüent erosió de les competències autonòmiques.

La reacció ha estat lògica: l'exteriorització aquí d'aquella voluntat ferma d'autogovern, que, des del meu punt de vista, com he dit, es manifesta de manera central en l'intent d'assolir un marc especial de relació amb l'Estat, que, en el nou text crec que té almenys una triple manifestació:

- a) El disseny d'un marc d'autogovern més significatiu.
- b) La busca de la relació bilateral amb l'Estat.
- c) En la base d'aquell marc i d'aquesta relació, la relativització del paper legitimador de la Constitució.

Com és prou sabut, però, la reacció del nacionalisme espanyol, expressada en els dos plantejaments als quals faré referència al final, ha estat immediata. Però crec que ara no és aquesta la qüestió, sinó veure quina és la lectura que, en el marc del procés de recuperació institucional que inicia ara fa gairebé cent anys Prat de la Riba, cal fer del nou text es de Catalunya.

- IV -

L'ampliació de l'autogovern

Aquell nivell d'autogovern més significatiu --més potent, en definitiva-- el busca el nou text en una doble direcció: d'una banda, en l'atribució d'un marc competencial més ampli, però, a més, més consolidat i, de l'altra, en l'intent de millora del sistema de finançament. No cal dir que dos aspectes cabdals per a l'exercici efectiu de l'autogovern.

Quant al primer punt --el de les competències--, el nou Estatut es projecta al seu torn en un doble sentit. En primer lloc, fa un esforç d'ampliació del marc d'actuació autonòmica, amb l'atribució de noves matèries, algun tan significatiu socialment com és la immigració, però amb carències importants, per exemple, en un altre tan significatiu

també, ara des d'un punt de vista econòmic, de les infraestructres. I tots pensem immediatament en l'aeroport del Prat.

Segonament, fa un intent seriós de consolidació del sistema, primer, definint en els articles 110, 111 i 112 els conceptes de competències exclusives, compartides i d'execució i, segon, fent la presentació de cada competència no només amb la seva denominació, com feia l'Estatut del 1979, sinó amb una descripció del contingut respectiu, no cal dir que en un intent de barrar el pas a la interferència estatal.

Quant al segon aspecte indicat, el del finançament, el punt d'arribada ha estat molt menys satisfactori. D'una banda, com tots sabem, queda lluny el concert econòmic --que resta, però, com un objectiu ineludible de futur--, i ni tan sols s'ha assolit l'Agència Tributària única, amb gestió de tots els impostos, cedits i no cedits, per la Generalitat, i sí només la previsió d'un Consorci entre l'Agència estatal i l'autonòmica, a dos anys vista. A part d'un intent de fixació dels límits de l'aportació de Catalunya a l'anomenada solidaritat, fonamentalment a l'article 206, un increment de la participació en els impostos estatals no cedits i un altre d'establir quines han de ser, durant set anys, les inversions estatals a Catalunya en matèria d'infraestructures.

Però, malgrat que sigui entrar en un aspecte que no incideix de manera directa en el poder de la Generalitat, jo no voldria tancar aquesta referència a la consolidació de la voluntat d'autogovern sense al·ludir a un aspecte que crec que és del major interès.

Em refereixo a la creació, al capítol II del títol III, del Consell de Justícia de Catalunya, el primer intent, tan tènue com es vulgui, de ruptura del monilitisme del Poder Judicial, l'únic dels tres poders que no s'ha projectat encara sobre el mapa autonòmic.

- VI I-

La busca de la relació bilateral.

El segon aspecte que, com he dit, crec que caracteritza l'Estatut del 2006 és la recerca intensa, però certament que no reeixida del tot, de la bilateralitat en les relacions amb l'Estat, no cal dir que a partir del convenciment de la singularitat, i no només pel fet cultural, que es dona en la relació entre aquest i Catalunya i que s'evidencia en un fet inqüestionable: el seu protagonisme històric i actual, juntament amb el País Basc, en tot el procés autonòmic.

La referència genèrica seria l'art. 3, que, sota la rúbrica de "el marc polític", afirma que les relacions entre la Generalitat i l'Estat, a part de pel principi de lleialtat constitucional i pel que afirma que la Generalitat és Estat, és regiran pels principis d'autonomia i de bilateralitat. No és menys cert, però, que, tot seguit, hom tira aigua al vi i el precepte afegeix que també es regiran pel de multilateralitat.

Les dues manifestacions més importants al respecte són sens dubte la constitució de dues comissions dirigides a l'establiment d'una relació directa; comissions que, en realitat, ja tenen el seu precedent en el sistema actual. Una és la Comissió Bilateral Generalitat-Estat de l'article 183, que és vista com el "marc general i permanent de relació

entre els Governes de la Generalitat i de l'Estat", per tant, en principi, com un fòrum de llarg abast; l'altra, de contingut més específic, la Comissió Mixta d'Assumptes Econòmics i Fiscals Estat-Generalitat de l'article 210, que, segons el precepte, "és l'òrgan bilateral de relació entre l'Administració de l'Estat i la Generalitat en l'àmbit del finançament autonòmic". I resta la comissió prevista a la disposició addicional tercera, en la qual s'integra també l'administració local, relativa a un aspecte concret: la inversió en infraestructures.

No detallaré les competències específiques de les dues primeres, enumerades en els articles citats, en el benentès, però, que si bé per a la primera hom preveu almenys dues reunions anuals, el silenci al respecte és total quant a la segona. Per tant, al capdavant, la incidència real d'una i altra dependrà en bona mesura de la disponibilitat del govern de l'Estat, que no hi ha dubte que estarà en funció del mapa polític de cada legislatura; en definitiva, de la incidència dels partits de radicació catalana --inclòs per tant el PSC, amb el llast cert de la seva carència de grup parlamentari propi-- en el Congrés dels Diputats.

En qualsevol cas, però més aviat poc que molt, es tractaria del reconeixement de facto de l'existència d'una realitat política que justificaria un tracte especial, que tindria encara d'altres manifestacions en el text I em refereixo especialment a les previsions sobre la projecció internacional de la Generalitat, amb la possibilitat admesa a l'article 194 de l'obertura d'oficines a l'exterior per a la promoció dels seus interessos o, segons l'article 198, la de participar en els organismes internacionals competents en matèries d'interès rellevant per a Catalunya, però sense més precisió, més enllà de la cita expressa de la UNESCO i "dels altres organismes de caràcter cultural".

Que en restarà al final? Reconec que és preocupant el fet que el govern central ja estigui parlant, si no d'harmonització --perquè resta encara viu el fantasma de la LOAPA--, sí de racionalització del sistema.

- VII -

Els drets històrics.

Resta, doncs, el tercer d'aquells aspectes que, a criteri meu, caracteritzen el nou Estatut i que, en contrast amb els dos comentats fins ara, no es operatiu ja des de l'entrada en vigor del nou text estatutari, sinó que es projecta cap el futur, amb la qual cosa, el seu abast serà funció de la implementació que, des d'aquí, se li pugui i, si es pot, se li sàpiga donar: em refereixo evidentment a la relativització de l'abast de la Constitució del 1978 a l'hora de fonamentar l'autonomia de Catalunya.

És a dir, segons que diu expressament el nou Estatut, el seu fonament s'ha de trobat també en el drets històrics del poble català, concepte que rep, per tant, un reconeixement exprés al més al nivell; és a dir, en el bloc de la constitucionalitat, assolint, `per tan, una importància cabdal. I aleshores algú, estranyat, em preguntarà:

-- Però, i el concepte de nació?

Com es prou sabut, en una presa de posició contundent, l'article 1 del Projecte aprovat pel Parlament el 30 de setembre dl 2005, sota la rúbrica de "la nació catalana", començava afirmant que "Catalunya és una nació", com a únic contingut del seu apartat 1. Però tots sabem també com, al final, no ha restat cep referència al fet nacional en l'articulat, substituïda per una que es fa només en el preàmbul, segons la qual "el Parlament de Catalunya, recollint el sentiment i la voluntat de la ciutadania de Catalunya, ha definit, de forma àmpliament majoritària, Catalunya com a nació"

Text simplement descriptiu d'una determinada presa de posició, precisament del Parlament, que, d'altra banda, en certa manera, ve neutralitzat tot seguit per la puntualització que es fa en el mateix preàmbul, amb la seva referència a la Constitució, tot indicant que aquesta --evidentment, en el seu article 2-- "reconeix la realitat nacional de Catalunya com una nacionalitat"

Tal com vaig dir l'any passat en una intervenció meva en aquest mateix marc, confesso que aquesta es una qüestió que m'atrau relativament. Si som una nació --afirmava--, ja ho som i el reconeixement formal, si cal, ja vindrà un dia o altre; és, doncs, un aspecte nominalista. I, en canvi, situant el nou Estatut en el marc d'un llarg procés històric de recuperació institucional, que comença l'any 1914 amb la Mancomunitat i que, amb les interrupcions de les dues dictadures militars del segle XX, continua amb els Estatuts de 1932 i de 1979, m'interessa molt més l'afirmació que per primer cop es fa --i com es fa-- dels drets històrics de Catalunya.

Es tracta d'una afirmació important, perquè, com acabo d'anticipar, el preàmbul del nou Estatut, a l'hora de fonamentar l'autogovern de Catalunya, no es queda en la Constitució: el nou marc de relació amb l'Estat, es fonamenta també --"asi como", és l'expressió exacta-- "en els drets històrics del poble català que, en el marc d'aquella, donen origen en aquest Estatut al reconeixement d'una posició singular de Catalunya".

Doble fonament que es rebla en les primeres paraules de l'article 5, que és precisament el dedicat als esmentats drets, de forma que, segons ell, "l'autogovern de Catalunya es fonamenta també en els drets històrics del poble català"

Es pot fer èmfasi en aquella afirmació de posició singular del preàmbul, fins i tot com un argument més en la recerca de la bilateralitat. Però crec que allò que és més notable és el doble reconeixement que els drets històrics --per tant, un fet estrictament català-- estan també en l'origen de l'autogovern, amb la qual cosa crec que, de cara al futur, haurien d'assolir --certament que en el marc de la mateixa Constitució, en definitiva, dins de la seva disposició addicional primera--, el protagonisme corresponent.

I aleshores sorgeix la gran qüestió. què són els drets històrics? Evidentment, s'ha de tractar de drets polítics que, per tal com són històrics, cal buscar en el passat, precisament polític, de Catalunya. I, per tant, la referència no pot ser altra que la situació institucional del país a l'hora de perdre la seva entitat, en definitiva, "les seves institucions seculares", en paraules de l'article 5. Per tant, el sistema polític --dret públic i dret privat-- vigent l'11 de setembre de 1714 o, si es vol busca

r una referència més formal, el 16 de gener de 1716, que és la data del Decret de Nova Planta.

Certament, la referència concreta que, en reconèixer aquests drets, fa l'article al dret civil, la llengua, la cultura, la projecció d'aquestes en l'àmbit educatiu i al sistema institucional en què s'organitza la Generalitat, seria el límit del possible abast del concepte.

Però no pot ser així. I és que, de fet, el mateix article ens presenta un marc potencialment molt més ample en aquella afirmació ja al·ludida, segons la qual "l'autogovern de Catalunya es fonamenta també en els drets històrics del poble català, en les seves institucions seculares --en una referència que és evident que no es pot limitar a la Generalitat, amb exclusió, per exemple, de les Corts-- i en la tradició jurídica catalana, que aquest Estatut incorpora i actualitza a l'empara de l'article 2, la disposició transitòria segona i altres preceptes de la Constitució, dels quals deriva una posició singular de la Generalitat", i és aquí on segueix la relació de les cinc matèries que he enumerat.

Per tant, situats en un marc institucional tant ampli, qualsevol enumeració no pot ser entesa com un numerus clausus, sinó com una precisió temporal. En altres mots: deixant de banda l'evident elasticitat del darrer dels cinc conceptes enumerats --el sistema institucional en què s'organitza la Generalitat--, l'article 5 és descriptiu de la situació que resulta del text estatutari que el conté, però no exclou la possibilitat de reconeixement futur d'altres drets també històrics.

Criteri obert que resulta del mateix preàmbul del text estatutari, el valor interpretatiu del qual ningú no pot discutir i, concretament, de la referència que fa a la "vocació constant d'autogovern" de Catalunya, "encarnada en institucions pròpies com la Generalitat", però també "en un ordenament jurídic específic recollit, entre altres recopilacions de normes, en les Constitucions i altres drets de Catalunya", és a dir, en la normativa a aplicar que, fins el desastre del 1714, anaven aprovant les successives Corts.

Evidentment, entrant en una major precisió, la referència de l'Estatut no pot entendre's com a feta al text aprovat per les darreres Corts efectivament celebrades a Catalunya, per tant, les de 1706-1707, sota Carles III, en plena Guerra de Successió. Per raons històriques que em semblen òbvies, ha de tractar-se de l'aprovat abans per les Corts de 1702, convocades per Felip V--o, més exactament, en la nomenclatura catalana, per Felip IV--, abans de la guerra, i publicat el 1704.

Un text que, per cert --com vaig observar amb més detall en aquella intervenció meva de l'any passat--, no és derogat pel Decret de Nova Planta, que, en el seu capítol 41, afirma prou clarament que, "en todo lo demás que no esté previsto en los capítulos antecedentes de este decreto, se observaran las constituciones --amb minúscula, doncs-- que había hasta ahora en Cataluña, entendiéndose que son de nuevo establecimiento por este decreto, y que tienen la misma fuerza y vigor que lo individual mandado en él". I que encara es recull en la "Novísima Recopilación de las leyes de España", publicada durant el regnat de Carles IV, l'any 1802, per tant, quan en feien gairebé noranta de la desfeta de 1714.

En el benentès, a més, que en la seva referència als drets històrics, l'Estatut no es ceneix al text de les "Constitucions i altres drets de Catalunya", sinó que, a més, fa referència a l'existència d'un "ordenament jurídic específic", en el qual, "entre altres ordinacions de normes", evidentment que per la seva entitat, hom destaca les Constitucions. I faig aquesta observació pensant especialment en la normativa fiscal, que no es massa significativa en el text de 1702 i que, per tant, caldrà buscar en altres llocs..

Estem, doncs, davant d'un marc de recerca i d'actualització que és evident que no es pot quedar en un simple exercici intel·lectual, i és que, per sobre de tot, hi ha una evident raó d'utilitat política. No es tracta, per tant, de fer un exercici arqueològic, sinó de la interpretació convenient, actualitzada, del concepte, posant a la disposició de la classe política catalana una base històrico-jurídica sòlida que fonamenti l'assoliment d'un abast competencial més ampli, per tant, més enllà de les matèries que hem vist que enumera l'article 5.

Perquè, com és obvi, l'objectiu no pot ser l'exercici inimaginable de transportar al segle XXI les institucions del segle XVII, de la mateixa manera que el reconeixement dels drets històrics al País Basc i a Navarra no ha significat la resurrecció del règim fiscal dels anys 30 i 40 del segle XVIII, sinó de reconèixer l'autosuficiència dels respectius governs autonòmics en la gestió dels impostos actuals.

- VIII -

La relació de tipus confederal

Des del meu punt de vista, ara com ara, l'objectiu ha de ser la relació de tipus confederal amb l'Estat espanyol, i utilitzo conscientment aquesta expressió, que pot ser titllada d'acientífica, perquè ja sé que, per als teòrics del dret polític --però no tot ha de ser teoria--, en realitat, la confederació és una altra cosa.

I crec que aquí no estic gaire lluny d'Enric Prat de la Riba. És a dir, no crec que calgui perdre el temps en explicar que Prat era un nacionalista i, en el fons, estic segur que fins i tot un independentista; però segons que diuen els entesos, la política és l'art de les coses possibles, i per això, al final, en el clima polític de començaments del segle XX, que ja hem vist quin era, es va haver de quedar en el catalanisme.

Ara és evident que es pot anar més enllà i ja parlem de manera oberta de nacionalisme, però, ens agradi o no, el marc és Espanya i, per tant, la Constitució de 1978, que, per raons que em semblen òbvies --en definitiva, no cal oferir al nacionalisme espanyol d'un cantó i de l'altre la gran oportunitat de tancar el cercle-- , no es prudent de demanar que es reformi en allò que fa referència al seu títol VIII. I, en aquest sentit, hi ha dos factors, tots dos interns, que, en una actitud política responsable, no es poden ometre, i són les realitats social i econòmica de Catalunya.

En el primer aspecte, si sembla cert que, en línies generals, s'ha produït l'assimilació de la primera immigració del segle passat, la dels anys 20, els problemes que encara planteja la segona, la posterior a la Guerra Civil, són evidents Però resta, a més, la dura realitat econòmica,

amb una Catalunya profundament integrada en el mercat espanyol, com, de fet, ja succeïa quan Prat de la Riba escriu "La nacionalitat catalana", encara que aleshores la preocupació era la protecció, via aranzel, de la indústria tèxtil..

O, en altres mots, jo també vull la independència de Catalunya, però resulta que, en perspectiva sociològica, agafant una referència que em sembla simptomàtica, els catalans de parla habitual catalana, grosso modo, representen només la meitat de la població. I, si passem al marc econòmic, trobem que, segons dades de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, per bé que relatives a l'any 2005, el saldo comercial de Catalunya amb la resta del món, era negatiu en 4.305 milions d'euros i, en canvi, esdevé positiu en relació a Espanya, en 20.956 euros

I és que, com tots sabem prou bé, el primer mercat de les empreses catalanes més importants i de les que no ho són tant, des les agroalimentàries a les farmacèutiques, passant per Editorial Planeta o Gas Natural, és l'Estat espanyol. I, per donar una altra referència, si ens fixem en la implantació de la Caixa o del Banc de Sabadell, el resultat és el mateix.

Perquè. resulta que de les 5.053 oficines que, a començaments d'any, té la primera entitat, només 1.776 són a Catalunya i 3.277, per tant, el 64,85 per 100, a la resta de l'estat i, si passem al banc, de les seves 1.166 oficines, només 381 són a Catalunya i les altres 785, és a dir, el 67,32 per 100, a la resta de l'estat.

D'altra banda, ens movem en el marc europeu i, com a referència, el fracassat projecte de Constitució Europea --més exactament, el Tractat pel qual s'establí una Constitució per a Europa-- era un text estructurat sobre la base dels Estats existents i d'aquells altre que es pugui anar incorporant, de forma que més enllà, hom pot trobar només referències als "drets de les persones pertanyents a minories", a l'article. 1-2, o a "la diversitat cultural i lingüística" de la Unió", a l'article 1-3, apartat 4, per donar dues referències, i si a l'article. 1-3, apartat 1, hom feia al·lusió al respecte que correspon a "l'autonomia local i regional", hom afegia tot seguit la línia de defensa: el respecte a "les funcions essencials de l'Estat, especialment aquelles que tenen per objecte garantir la seva integritat territorial".

I, com que no cal esperar que l'impuls que està intentant de donar al projecte la cancellera alemanya Angela Merkel vagi en una altra direcció, és evident que seguim ancorats en el marc de l'Estat espanyol, que, per tant, ara per ara, és l'àmbit polític on hem d'impulsar la nostra voluntat d'autogovern

Amb aquestes premisses, l'objectiu de futur ha de ser la reducció a la mínima expressió possible de la presència de l'Estat a Catalunya i la plasmació real de l'administració única, evidentment, la de la Generalitat. Però això no en el marc utòpic descrit per Prat (12) de la reunió de "tots els pobles ibèrics, de Lisboa al Roine, dintre d'un sol Estat, d'un sol Imperi", sinó, simplement, dins d'Espanya, apurant al màxim les possibilitats que ofereix la Constitució vigent, interpretada de manera convenient a través de les reformes estatutàries que convingui. Que és el que --no ens enganyem-- intenta de fer ja ara, en alguns aspectes, l'Estatut del 2006.

En definitiva, al final, el que pretenia el mateix Prat de la Riba quan, amb una terminologia que cal relativitzar o, si voleu, posar al dia, especificava que "del fet de la nacionalitat catalana neix el dret a la construcció d'un Estat propi, d'un Estat Català", tot afegint, però, que "del fet de l'actual unitat política d'Espanya, del fet de la convivència secular de varis pobles, neix un element d'unitat, de comunitat, que els pobles units han de mantenir i solidar".

I tancava: "d'aquí l'Estat compost" (13), una terminologia que, evidentment, cal posar al dia.

* * *

I aquí s'hauria d'acabar la meva intervenció. El cas és, però, que, com ja he anticipat, no puc fer-ho sense establir dues reserves, la primera de les quals és una obvietat. És a dir, tot el que resta exposat ho és a resultes dels recursos plantejats contra l'Estatut davant del Tribunal Constitucional i, si es té en compte el seu abast, fonamentalment, dels dos presentats pel nacionalisme espanyol més dur, els del Partit Popular i del Defensor del Pueblo.

De fet, no hi ha dubte que hi ha aspectes del text estatutari que, d'alguna manera, incideixen en el marc de la regulació autonòmica que resulta de la Constitució, com, per exemple, els ja citats articles 110, 111 i 112, quan defineixen l'abast dels tres tipus de competències. Naturalment, la qüestió és esbrinar aleshores fins a quin punt un text com l'Estatut pot tenir aquest abast. Però, situats en aquesta dialèctica, no podem ometre que, en termes de teoria general d'interpretació de les normes, la resposta afirmativa vindria del concepte d'interpretació autèntica, que és la que es fa el mateix legislador, en definitiva, en el nostre cas, el del bloc de la constitucionalitat.

Però, com he dit, hi ha una segona reserva que, segons com es miri, és més important: encara, i és l'intent de banalització del text de l'Estatut que es posa de manifest en l'escrit de resposta a aquells recursos presentat per l'Advocat de l'Estat, per tant, pel Govern socialista, que, en línies generals, intenta de minimitzar l'abast de l'Estatut com un marc de relació específica, subordinant-lo en bona mesura a la legislació estatal, orgànica o no.

No hi ha dubte que, que, si una cosa o l'altra o totes dues acabessin imposant-se, estariem, de fet, en el retorn a la situació anterior i, per tant, caldria recomençar.

Però, de moment, deixem-ho aquí, perquè no és prudent d'anticipar els esdeveniments.

NOTES:

- 1.- Per exemple, ALBERT BALCELLS i JOSEP M- AINAUD DE LASARTE. "Enric Prat de la Riba. Obra Completa". Edicions Proa. 1009-2000.
- 2.- ENRIC PRAT DE LA RIBA. "La nacionalitat catalana". Columna Edicions, Edicions Proa. 1999. Pàg. 27.
- 3,. JOSEP M. PUIG SALELLAS. "Catalunya; la penúltima cruïlla". Edicions 62. 2003. Pàg2. 80 i ss.
- 4.- ENRIC PRAT DE LA RIBA. Ob. cit., Pàg. 27.
5. Ídem, pàg. 61.
6. Ídem, pàg. 62.
- 7.- Ídem, pàg.. 68.
- 8.- Referències extretes de JOAN JOSÉ LOPEZ BURNIOL. "Propuesta de reforma del Estatuto de Cataluña (2005) Informe a primera vista". Treball inèdit. Pàgs. 14 i ss.
- 9.- MANUEL AZAÑA. "La velada en Benicarló". Editorial Castalia, 1974. Pàgs. 134 i ss.
- 10.- ENRIC PRAT DE LA RIBA, ob. cit., pàg. 67.
- 11.- JOSEP M PUIG SALELLAS.. Ob. cit. Pàgs. 260 i ss.
12. ENRIC PTAT DE LA RIBA. Ob, cit. Pàg. 77
- 13.- Idem. Pàg. 68